

LASTENSUOJELUN KEHITTÄMINEN POHJOIS-SUOMESSA 20-22

Hankkeen toteuttajat

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymän hallinnoiman Lastensuojelun monialainen kehittäminen Pohjois-Suomessa 2020–2022 -hankkeen toteuttajina olivat Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Oulun kaupunki, Oulunkaaren kuntayhtymä, Peruspalvelukuntayhtymä Kallio, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä ja Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soite. Alueiden sosiaalipalveluiden, lastensuojelun, päihde-, mielenterveys- ja sivistyspalveluiden toimijat ovat olleet alueilla tiivistä mukana käytännön kehittämistyössä.

Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet

Monialainen lastensuojelu Pohjois-Suomessa 20–22 -hankkeella oli kolme (3) tavoitetta;

- Vahvistaa monialaisesti toimijoiden osaamista
- Kehittää monialaisia yhteistyön toimintamalleja yhdessä lastensuojelun, sivistys-, mielenterveys- ja päihdepalveluiden toimijoiden kesken
- Vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta omissa prosesseissaan.

Hankkeen 15.11.2022 järjestetyssä Timanteista toiminnaksi -päättöseminaarissa esiteltiin kehittämistyön keskeiset pilotit ja toimet. Päivän puheenjohtajana toimi Jukka Pyhäjoki. Tilaisuus rakentui kolmeen teemaan, joiden kehittämistyö pohjautuu; systeminen ajattelu ja työtapo lasten ja perheiden palveluissa, monialainen yhteistyö sekä asiantuntijuutta käytännön työn tueksi. Seminaariin osallistui 92 toimijaa eri palveluista. Lastensuojeluhankkeiden yhteinen päätösseminaari järjestettiin 30.11. Helsingissä ja siihen osallistuivat projektipäällikkö sekä Keski-Pohjanmaan ja Oulun koordinaattorit.

Hankkeen tulokset

Osaamisen vahvistaminen

Kokonaisuudella tavoiteltiin toimijoiden osaamisen vahvistumista alueiden tarpeiden mukaisesti. Päihdekuntoutukseen liittyvää osaamista tuettiin kolmipäiväisen koulutuksen avulla. Kokonaisuuteen ilmoittautui 334 toimijaa. Koulutuksella vahvistettiin osallistujien tietoa päihteistä ja päihteiden käytön tunnistamisesta, tietoa traumasta ja traumataustan merkityksestä päihteiden käytössä, huomioiden elämän historia, tulevaisuuden suunnittelu ja ajattelutapojen muutos. Kolmantena kokonaisuutena oli monialaisen toimintamallin mukainen työskentely ja toiminnalliset menetelmät.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden osaamisen tueksi järjestettiin Lapset puheeksi- kouluttajakoulutus (LP- keskustelu ja neuvonpito), johon osallistui 34 toimijaa. Lisäksi alueilla toteutettiin useita Lapset puheeksi - koulutuksia. Menetelmäkoulutuksen suoritti 29 työntekijää ja kouluttajakoulutuksen 15. Lisäksi hankealueilla toteutettiin useita menetelmäkoulutuksia mm. Keski-Pohjanmaalla ja Lapissa.

Hankkeessa järjestettiin Perheintervention menetelmäkoulutus, johon osallistui 12 työntekijää Lapista ja Keski-Pohjanmaalta. 10 osallistujaa sai koulutuksen aikana suoritettua kokonaisuuden loppuun.

Perheterapeuttiset perusteet -koulutuksen avulla pyrittiin vahvistamaan työntekijöiden dialogisia ja vuorovaikutuksellisia taitoja, antamaan työvälineitä oman toiminnan reflektointiin ja kehittämään voimavarakeskeistä työtettä. Osaamisella tuetaan systemisen ajattelun ja työskentelyn vahvistumista. Koulutukseen osallistui 33 työntekijää hankealueilta. Osallistujat olivat lastensuojelun toimijoita. Kokonaisuudella pyrittiin osaltaan tukemaan systemiseen toimintamalliin liittyvää osaamista ja ymmärrystä.

Lastensuojelun asiakkaana olevat nuoret ja perheet ovat kohdanneet raskaita ja traumaattisia kokemuksia. Hankkeessa vahvistettiin traumaan liittyvää osaamista eri tulokulmista. Traumaterapiakeskuksen

toteuttamaan kaksipäiväiseen koulutukseen osallistui 58 työntekijää hankealueilta. Kokonaisuus tuki toimijoiden osaamista tunnistaa ja työskennellä väkivallalle altistuneiden lasten kanssa. Kehittämistyössä tunnistettiin myös sijaistraumatisoitumisen ilmiö, joka vaikuttaa työntekijään. Sanna Mustonen, traumatyön, kuntoutuksen ja sosiaalialan asiantuntija, lähestyi kolmatta traumaan liittyvää ilmiötä työyhteisön näkökulmasta. Tilaisuus oli avoin kaikille ja siihen osallistui 200 henkilöä.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Oulunkaaren kuntayhtymä koordinaattorit osallistuivat THL:n järjestämään systeemisen lastensuojelun koulutukseen ja toteuttivat koulutuksen. Koulutukseen osallistui 35 hlöä ja 27 sai todistuksen. Sytyttöjen 13 osallistujaa saivat täydennystehtävien avulla. Lapin koordinaattori, ja perheterapeutti toteuttivat toisen Sytyttökoulutuksen. Koulutukseen valittiin 35 osallistujaa, joista 27 sai todistuksen.

Osallisuuden vahvistaminen

Hanke käynnistyi osallisuuden teemalla. Pohjoinen lastensuojeluhankkeen osallisuuden vahvistamisen keskiössä olivat kohtaaminen, osallisuus, hyvän näkeminen ja sen vahvistaminen. Tilaisuuden tarkoituksena oli vahvistaa asiakkaana olevien lasten ja nuorten kohtaamista. Hankkeessa toteutettiin yhdessä Auta Lasta ry:n Vetuointi-toiminnan lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden kanssa Osallisuuden ytimessä -webinaari painottui kohtaamiseen merkitykseen ja laatuun. Webinaarilla haluttiin kiinnittää huomio lasten, nuorten ja perheiden osallisuuteen omissa palveluissaan.

Osallisuuden ytimessä -webinaarin monialaisesti toteutetuissa puheenvuoroissa kuultiin, miten jokainen voi vaikuttaa omaan tapaansa kohdata ihmisiä. Tilaisuuteen ilmoittautui 148 osallistujaa. Hankkeessa suunniteltiin videot hyvästä ja huonosta kohtaamisesta ja Harrastajateatteri ReTé toteutti videot. Videot ovat tulossa VIP-verkoston Sijoitettu lapsi koulussa -oppaaseen ja niitä on hyödynnetty valtakunnallisesti mm. sytyttökoulutuksissa. Osallisuuden ytimessä -webinaarin videomateriaalit löytyvät hankkeen sivuilta [Osallisuuden-vahvistaminen](#) osiosta. Kaikissa osahankkeissa kehittämistyö toteutettiin yhteistyössä kokemusasiantuntijoiden kanssa.

Monialaisen yhteistyön kehittäminen; lastensuojelu, mielenterveys- ja päihdepalvelut ja sivistystoimi ja sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Lapin lastensuojelun monialainen asiantuntijatyöryhmä:

Hankkeen aikana pilotoitiin Lapin monialainen asiantuntijatyöryhmä kuntien lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden ja asiakkaiden tueksi. Asiantuntijatyöryhmän tavoitteena oli turvata monialainen asiantuntijuus lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden käyttöön Lapin alueella; tukea ja avustaa lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää vaativissa työtilanteissa, tuoda monialaista asiantuntijuutta asiakkaan tilanteen jäsentämiseen ja lapsen edun mukaisten ratkaisujen pohtimiseen sekä toimia työntekijän reflektiokumppanina. Asiantuntijatyöryhmä kokoontui säännöllisesti ja koostui tapauskohtaisesti eri alojen ammattilaisista: juridinen, terapeutin, psykologinen, psykiatrinen, lastensuojelun, vammaistyön, aikuissosiaalityön, päihdetyön, sivistyspalveluiden sekä rikosasioiden asiantuntemus. Asiantuntijatyöryhmän kokousaikoja oli 11 kertaa (noin 1 krt kk) Teams-yhteydellä, joissa yhdeksässä toteutuneessa kokouksessa käsiteltiin yhteensä 13 monialaisuutta vaativaa asiakascasea.

Keski-Pohjanmaan osahankkeessa tavoitteena oli **monialaisen yhteistyön kehittäminen**. Mallia lähdettiin kehittämään pilotoimalla ja kuvaamalla lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteistyö. Työntekijöitä pilotissa oli neljä, kaksi lastensuojelusta ja kaksi nuorisopsykiatrialta. Monialainen yhteistyö ja systeeminen lähestymistapa lastensuojelun asiakkuudessa syntyi pilotin avulla. Malli on kuvattu avohuollon tukitoimiin. Monialaisen yhteistyön mallissa oli tavoitteena hyödyntää olemassa olevia toimintoja.

Mallissa on avattu systeemistä lähestymistapaa dialogisuutta, voimavarakeskeisyyttä, asiakkaan osallisuutta omiin palveluihin ja lastensuojelun systeemistä tiimiä ja käytänteitä. Läheisneuvonpito on osa prosessia, jota hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan silloin, jos lapsen sijoituksen suunnittelu on ajankohtaista. Hankkeen aikana järjestettiin läheisneuvonpidon koulutusta ja saatiin vahvistettua vetäjien määrää.

Lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen tukitoimet, kun lapsella on koulua käymättömyyttä -malli, pohjautuu monialaiseen yhteistyöhön. **Mallissa on kuvattuna lastensuojelun ja sairaalakoulun välinen yhteistyö, huomioituna lapsen oman koulun kanssa tehtävä yhteistyö sekä koulun toimenpiteet.**

[Perhesosiaalityön/lastensuojelun ja päihde- ja riippuvuuspalveluiden yhteistyön -malli](#) rakentui monialaiseen yhteistyöhön. Malliin on kytketty alueelle koordinoitu palasista eteenpäin -koulutus. Palasista eteenpäin -interventio on tarkoitettu perheille, joiden lapsella (alle 18-vuotias) on päihteidenkäyttöä ja riippuvuutta, mukaan lukien peli- ja someriippuvuus.

Lapsen hyvä neuvonpito koulutuksen koordinoitiin alueelle ja työskentely mallinnettiin alueen keskeisten toimijoiden ja tulevien vetäjien kanssa. Mallia pilotoidaan vuoden 2023 alusta. Lapsen hyvä neuvonpito vastaa lastensuojeluilmoitusten pohjalta nousseeseen tarpeeseen. Lastensuojeluilmoituksissa on korostuneesti näyttäytynyt eron jälkeiset huoltajien väliset erimielisyydet.

Lastensuojeluilmoituksen info -paketti ammattilaisille. Yhteistyökumppanina toimi tulevaisuuden sotekeskus -hankkeen kehittäjätyöntekijä. Info annetaan aluksi terveysosiaalityön ammattilaisille, jotka vastaavat info-paketin tiedon levittämisestä omissa työyksiköissään. Info-paketti jaetaan tiedoksi sisäisesti Soiten sivuilla ammattilaisille ja myös sivistystoimeen, ankkuritiimiin, poliisille sekä järjestöille, joiden kanssa yhteistyötä tehdään.

Oulun osahankkeen tavoitteiksi asetettiin **lastensuojelun ja lasten ja nuorten psykiatrisen työryhmän (Lanun) välinen työmalli**, ja tarkemmin monialaisen työmallin tai työparimallin kehittäminen. Ensisijaisesti kehittämisessä lähdettiin liikkeelle siitä, miten lastensuojelun asiakkaiden erityinen tilanne vaatii usein välittömän lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon saavuttamista. Usein lastensuojelun työkentällä päädytään konkreettisesti tilanteisiin, joissa lastensuojelu psykiatrisen hoitoa ei ole saatavilla tai hoitoon ohjautumattomuuden vuoksi joudutaan lapsen kiireellisen sijoituksen tilanteeseen. Tähän palveluprosessin keskitettiin Oulun osahankkeen tavoitteet ja pilotin kehittäminen.

Oulun osahankkeessa kehitettiin **lastensuojelun ja lasten ja nuortenpsykiatrian yhteisasiakkaiden hoitopolkumalli**. Monialainen hoitopolku havainnollistaa lastensuojelun ja psykiatrisen hoidon tarpeessa olevan lapsen tilannetta. Esimerkiksi sellaisessa risteystilanteessa, jossa rajapinnat lastensuojelun työskentelyn ja psykiatrisen hoidon tarpeista ovat ilmeisiä, mutta se miten työskentely ja hoito enenevät ei ole selkeää. Lapsen itsetuhoisuus, vakavat käytöshäiriöt, sekä päihteiden käyttö ovat tilanteita, joissa vaaditaan monialaista arviointia, miten lapsen tilannetta olisi ensisijaista hoitaa. Mallin keskiössä on molempiin suuntiin toimiva konsultaatio, joka tulisi mahdollistaa esimerkiksi yhteisinä keskusteluajoina, kuten varaamalla säännölliset yhteiset konsultaatioajat ja yhteistyökokoukset lastensuojelun, Lanun ja päihdepalveluiden kesken.

Oulussa monialaisen työmallin kehittämisen ohella toteutettiin **työpajat lastensuojelun, Lanun ja päihdepalveluiden kesken**. Projektiryhmässä havaittiin, että **sivistyspalveluiden työntekijät hyötyisivät lastensuojeluprosessien tuntemuksesta. Lastensuojelun infojen sisällöt suunniteltiin käytännön läheisiksi yhdessä oppilashuollon henkilöstön kanssa.** Infojen sisältönä olivat seuraavat teemat: ilmoituskäytännöt, palvelutarpeen arviointi, sosiaalihuollon ja lastensuojelun palvelut sekä monialainen työskentely ja tiedonsiirto. Infoihin osallistui kaikkiaan noin 300 sivistyspalveluiden työntekijää (varhaiskasvatuksen, koulujen ja nuorisopalveluiden työntekijöitä).

Oulunkaaren kuntayhtymän ja Peruspalvelukuntayhtymä Kallion osahankkeiden kehittämiskoordinaattorit työstivät [lastensuojelun tukipakkiin](#) materiaaleja tarvelähtöisesti. Materiaalien tavoitteena on tukea työntekijöitä sekä vahvistaa lapsen oikeuksia ja edun toteutumista niin lastensuojelussa kuin monialaisessa yhteistyössä systeemistä työtettä vahvistaen. Alkuperäinen visio ei toteutunut hankkeen aikana muun muassa sopivan sähköisen alustan puuttumisen vuoksi. Kuitenkin lukuisia materiaaleja työstettiin hankkeen nettisivuille sekä Innokylään.

Lapsen suojelu ammattilaisten yhteisenä tehtävänä – Käytännön esimerkkejä, kuinka lainsäädäntö ohjaa monialaista yhteistyötä lastensuojelun yhdyspinoilla -materiaali, jossa monialaiseen yhteistyöhön liittyvää lainsäädäntöä avataan käytännönläheisesti asiakastilanteiden kautta. Materiaalin tavoite on tukea

lastensuojelun ja yhdyspinnoilla työskentelevien ammattilaisten lainsäädännön soveltamista lapsen edun toteutumiseksi.

Jälkihuollon perehdytysmateriaali työntekijälle, jossa kuvataan lainsäädännön asettamat raamit jälkihuollon toteuttamiseen. Lisäksi lastensuojelun kokemusasiantuntijan kanssa koostettu asiakkaille suunnattu **esite jälkihuollosta**.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Oulunkaaren kuntayhtymän osahankkeissa toteutettiin [Lakia ja lastensuojelua -keskustelufoorumeita](#), joilla pyrittiin vastaamaan alueilta nousseeseen tarpeeseen vahvistaa lastensuojeluun ja monialaiseen yhteistyöhön liittyvän lainsäädännön osaamista sekä käytännön soveltamisesta. Keskustelufoorumeita rakentuivat alueen työntekijöiden ennakoon lähettämistä kysymyksistä, joihin lainsäädännön asiantuntijat vastasivat reflektoiden keskenään ja muiden osallistujien kanssa. Keskustelufoorumeihin osallistui monialaisesti osahankealueiden sivistys-, terveys- ja sosiaalipalvelujen työntekijöitä ja esihenkilöitä sekä hanke- ja kehittämistyöntekijöitä. Kuhunkin foorumiin ilmoittautui 34–70 alueen ammattilaista. Foorumeista toimitettiin kehittämiskoordinaattoreiden kokoamat kirjalliset koosteet kaikille ilmoittautuneille. Foorumeiden teemoina olivat 1) Lastensuojelun erityiskysymykset, 2) Lastensuojelun ja vammaispuolueen yhdyspinnoilla, 3) Lastensuojelun ja sivistystoimen yhdyspinnoilla, 4) Lastensuojelun ja terveydenhuollon yhdyspinnoilla sekä 5) Lastensuojelun erityiskysymykset.

Lastensuojelun tukipakettiin kerättiin tiedontarpeita ja näkökulmia monialaisesti eri toimijoilta ja työstettiin eri malleja tai materiaaleja osin eri työryhmissä. Lisäksi kehittämiskoordinaattorit olivat puhumassa eri tilaisuuksissa tavoitteena lisätä lastensuojeluun liittyvää tietoa ja välittää alueen toimijoille jo koostettua tukipakettiin tulevaa materiaalia. **Peruspalvelukuntayhtymä Kallion** kehittämiskoordinaattori vastasi seuraavista kokonaisuuksista: palvelutarpeen arvioinnin työpajatyöskentely, tehostetun perhetyön työpajatyöskentely, jälkihuollon monialainen työpajatyöskentely ja sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden, lastensuojelun, aikuissosiaalityön ja a-klinikan case-tyyppinen työpajatyöskentely. Kehittämiskoordinaattori osallistui seuraaviin prosesseihin: päihteidenkäytön puheeksiottamisen prosessi sekä materiaali työntekijälle ja asiakkaalle sekä lasten ja nuorten psykiatrisen yksikön (lanu) työstämä alle 18-vuotiaan päihdehoitopolku ammattilaisille -materiaali sekä lanun ja lastensuojelun yhteistyötapaaminen. **Oulunkaaren osahankkeen** kehittämiskoordinaattori oli mukana muun muassa tuen polkuun linkittyvän koulupoissaoloihin puuttumiseen ohjaava mallin työstämisessä. Lisäksi puheenvuoroja mm. Aluehallintoviraston koulun ja lastensuojelun rajapinnassa tilaisuudessa aiheella Lastensuojelun avohuollon ja koulun välinen yhteistyö (ilmoittautuneita yli 900) sekä yläasteen veso-päivässä teemalla lastensuojelun ja koulun välinen yhteistyö.

[Palvelutarpeen arvioinnin lainsäädännön ytimessä – lapsen ja hänen perheensä palvelutarpeen arviointi – materiaali](#) tehtiin yhteistyössä Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän,

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Oulunkaaren kuntayhtymän osahankkeiden kesken.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion osahankkeen kehittämiskoordinaattorin vetämässä monialaisessa työryhmässä työstettiin [sijoitetun lapsen koulupolku -malli](#). Kyseessä on lastensuojelun ja koulun yhteinen toimintamalli, jossa sijoitetun lapsen ympärille nimetään tiimi lapsen asioissa työskentelevistä ammattilaisista. Tarvittaessa tiimiä täydennetään ja konsultoidaan muita ammattilaisia. Malli soveltuu käytettäväksi kaikenikäisten kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten tilanteisiin riippumatta siitä, onko lapsella koulunkäyntiin liittyviä haasteita.

Tarkoituksena on selkiyttää toimijoiden vastuita, odotuksia ja rooleja, tukea sijoituksen onnistumista ja koulunkäyntiä sekä lapsen kuntoutumista. Mallissa työskennellään yhteisen suunnitelman mukaisesti, opitaan toisilta, vahvistetaan osaamista, nähdään lapsen vahvuudet ja ongelmien taustalla olevat syyt. Tavoitteena on työskennellä lapsen verkoston ja systeemin kanssa siten, että koko lapsen systeemiä tuetaan tunnistamaan lapsen tarpeet ja tukemaan lapsen hyvinvoinnin kokemusta. Taustalla on systeminen ajattelu

ja työote. Työskentelyn pohjana käytettiin Pesäpuu ry:n SISUKAS-mallia. Malli sisältää prosessin ja siihen liittyvää ohjeistusta sekä muuta materiaalia.

Oulunkaaren osahankkeen [lastensuojelun konsultaatiotuki -pilotissa](#) tarjottiin tarvelähtöisesti osahankealueen lastensuojelun sekä lapsiperheiden sosiaalityön henkilöstölle ja esihenkilöille mahdollisuutta reflektoida työhön liittyviä asioita yhdessä lastensuojelun työkokemusta omaavan kehittämiskoordinaattorin kanssa etäyhteyksin. Konsultaatiotuki oli vuorovaikutuksellista, reflektioon pohjautuvaa moninäkökulmaista pohtimista saman alan – mutta kuitenkin työyhteisön ulkopuolisen – toimijan kanssa. Konsultaatiotukitapaamiset sisälsivät: mentorointia uusille työntekijöille, ammatillista konsultaatiota (mm. lainsäädäntö ja sen soveltaminen), asiakasprosesseihin ja monialaiseen yhteistyöhön liittyvää reflektointia, systeemisen ajattelutavan, työotteen ja menetelmien vahvistamista, henkistä tukea ammatillisen itsetunnon ja työhyvinvoinnin vahvistamiseksi sekä tukea ja kannustamista muutoksessa.

Kainuun osahankkeessa projektiryhmässä mallinnettiin lastensuojelun asiakkaan palvelupolku, jonka perusteella hankkeessa kehitettiin kaksi mallia; [monialainen jalkautuva työparityö -malli](#) ja [monialainen palvelutarpeen arviointi -malli](#). Monialaista yhteistyötä ja malleja tukemaan koottiin lastensuojelun keskeisiltä yhteistyötahoilta monialaiset yhteistyökäytännöt lastensuojelussa -ohjeet, jotka sisältävät myös listauksen seurakunnan ja kolmannen sektorin alueellisista ja verkkovälitteisistä palveluista.

Hankkeessa koottiin [mielenterveys- ja riippuvuusongelmien puheeksiottamisen työvälineitä](#) lasten sosiaalityön ja lastensuojelun työntekijöiden käyttöön. Hankkeessa päivitettiin lastensuojeluilmoitus- ja yhteydenotto sosiaalihuollosta vastaavaan viranomaiseen lomakkeet vastaamaan THL:n Kanta-palvelun asiakirjarakenteita. Lomakkeet sähköistettiin. Lisäksi hankkeessa päivitettiin lastensuojelun verkkosivut. Kainuussa järjestettiin 13.12.2022 Yhdessä lasten ja perheiden parhaaksi -webinaari. Webinaariin kutsuttiin laajasti alueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sivistystoimen ammattilaisia sekä hyvinvointialueen valtuuston ja hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunnan jäsenet. Ilmoittautuneita oli noin 100.

Systemisen lastensuojelun koulutukset ja tiimimallin eteneminen

Lastensuojelun systeemisen toimintamallin tavoitteena on varmistaa asiakkaana olevien lasten oikeuksien toteutuminen (THL). Työote pohjautuu suhdeperustaisuuteen; kohtaamiseen ja luottamuksellisen suhteen rakentamiseen. Sen avulla mahdollistuu lapsen ja perheen tilanteiden yhteinen tarkastelu ja sen myötä jaetun ymmärryksen syntyminen. Tavoitteena on vahvistaa ihmissuhdeperusteista ja aitoon kohtaamiseen pohjautuvaa työtettä. Hankkeessa toteutettiin kaksi Systemisen lastensuojelun koulutusta.

Systemisyys lasten ja perheiden kanssa työskentelyssä ja monialaisessa yhteistyössä -koulutuskokonaisuus: Lapin, Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Oulunkaaren osahankkeissa toteutettiin kehittämiskoordinaattorien toimesta kaksi systeemiseen työotteeseen perehdyttävää koulutusta. Systemisyys lasten ja perheiden kanssa työskentelyssä ja monialaisessa yhteistyössä -koulutukset perehdyttivät systeemiseen ajatteluun, toimintamalliin ja systeemisessä työtavassa keskeisten perheterapeuttisten elementtien hyödyntämiseen omassa työssä sekä antoi valmiuksia toimia osana systeemistä tiimiä. Koulutusta tarjottiin Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan alueen julkisen sektorin sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä sivistyspalveluiden ja varhaiskasvatuksen työntekijöille ja esihenkilöille. Koulutukset toteutettiin yhteistyössä POPsote -hankkeen kanssa.

SyTy-kahvit: Systemistä ajattelua ja työtettä tuettiin toteuttamalla matalan kynnyksen tilaisuuksia Pohjois-Suomen syty-ammattilaisille ja aiheesta kiinnostuneille. Tilaisuuksissa käsiteltiin systeemistä työtettä eri näkökulmista, kuultiin asiantuntijoita sekä keskusteltiin systeemisestä työotteesta. Osallistujia oli 12–30 kokoontumiskerrasta riippuen.

Keski-Pohjanmaalla toteutettiin systeemisen toimintamallin moniammatillista koulutusta neljäpäiväisenä, huhti- ja toukokuussa ensimmäinen ryhmä sekä syys- ja lokakuussa 2022 toinen ryhmä. Ensimmäiseen ryhmään osallistui perhesosiaalityön ja lastensuojelun sekä lastenpsykiatrian ammattilaisia niin avohuollosta

kuin osastolta. Systeemisyyden tueksi on alueelle koordinoitiin ohjausryhmä, jonka toiminta alkaa joulukuussa 2022.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Oulunkaaren kuntayhtymän osahankkeissa toteutettiin systeemisen työotteen vahvistamiseksi ja juurruttamiseksi kehittämiskoordinaattoreiden vetämänä erilaisia kehittämistoimia sekä lastensuojelussa että monialaisesti lastensuojelun yhdyspinnoilla:

Systeemisen ajattelun ja työotteen työpajoja sosiaalihuollon tiimeille: Työpajoihin osallistui muun muassa sosiaalihuoltolain mukaisten lapsiperhepalveluiden, lastensuojelun avo- sijais- ja jälkihuollon, perheneuvolan, kotipalvelun ja perhetyön työntekijöitä sekä esihenkilöitä. Työpajasarja koostui kunkin tiimin kanssa 5–6 tapaamisesta, joita toteutettiin yhteensä 23 kertaa (2–4 h/krt). 13 osallistujaa sai syty-koulutustodistuksen työpajoista lisätehtävillä.

Monialaiset työpajat systeemisen ajattelutavan ja työotteen ydinasioista lasten parissa työskenteleville sosiaali- terveys ja sivistystoimen henkilöstölle: Kahdella alueella toteutetut työpajasarjat olivat kokonaisuudessaan yhteensä 6–8 tuntia, minkä lisäksi osallistujille rakennettiin materiaaleja systeemisen työotteen vahvistamisen tueksi.

Systeemisyyden johtamistyön tukena – Sytyä esihenkilöille -tilaisuus, johon kutsuttiin koko Pohjois-Pohjanmaan alueen julkisen sektorin sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä sivistyspalveluiden ja varhaiskasvatuksen johto, esihenkilöt sekä henkilöstö. Tilaisuudessa esiteltiin hankkeessa tehtyä kehittämisyyttä systeemisen työotteen vahvistamiseksi sekä kehittämistyön aikana esiin nousseita havaintoja. Lisäksi Jukka Pyhäjoki ja Satu Mäki-Fossi kertoivat puheenvuoroissaan, miten systeeminen ajattelu ja työote tukevat johtamista ja monialaista yhteistyötä sekä palveluiden yhteistoiminnallisuutta.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion ja Oulunkaaren osahankkeiden kehittämiskoordinaattorit toteuttivat useita yksittäisiä *systeemisyyteen liittyviä tilaisuuksia eri toimijoille sekä työstivät systeemistä työtettä tukevia materiaaleja kaikkien hyödynnettäväksi*. Koordinaattorit ovat olleet mukana Jussi Kujalan (Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen, ylempi AMK) "*Yksityisten palveluntuottajien rooli systeemisessä lastensuojelun toimintamallissa*" opinnäytetyön asiantuntijapaneelissa. Kallion kehittämiskoordinaattori toiminut opinnäytetyön ohjaajana. Kehittämiskoordinaattorit suorittivat hankkeen aikana myös Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen syty-kouluttajakoulutuksen.

Oulussa monialaiset työpajat toteutuivat toukokuussa, elokuussa ja syyskuussa 2022. Kolmessa työpajassa oli mukana lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä, lasten ja nuorten psykiatrisen työryhmän sekä päihdepalveluiden työntekijöitä. Työpajat olivat samansisältöisiä ja ajatus oli, että kaikki lastensuojelun ja Lanun työntekijät käyvät yhdessä työpajassa. Työpajoista kerättiin palautekyselyjä. Monialaisten työpajojen koettiin antavan ymmärrystä muiden työstä sekä monialaisesta yhteistyöstä. Erityisesti asiakkaan kohtaamiseen ja monialaiseen työskentelyyn liittyvä keskustelu koettiin myönteisenä. Myös systeemisen ajattelun ja asennoitumisen ymmärrys lisääntyi työpajojen kautta.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymässä toimii systeemisen toimintamallin kouluttajapari. Suurin osa lastensuojelun ja perhetyön työntekijöistä on koulutettu systeemiseen lastensuojeluun, ja viikkotiimit kokoontuvat säännöllisesti suurimmassa osassa kuntia. Hankkeessa järjestettiin lastensuojelun (sis. sosiaalihuoltolain mukaisen työskentelyn), perhetyön ja lapsiperheiden kotipalvelun työntekijöille sekä esihenkilöille neljän koulutuspäivän Perheterapeuttiset perusteet -koulutuskokonaisuus kahdessa ryhmässä tukemaan työntekijöiden perheterapeuttista osaamista. Lisäksi hankkeessa järjestettiin monialainen Systeeminen työote yhteisenä -viitekehiksenä koulutus, joka toteutettiin kahdessa neljän tunnin osassa. Koulutuksen tarkoituksena oli laajentaa systeemistä ajattelua myös muihin palveluihin, antaa tietoa lastensuojelun systeemisestä toimintamallista yhteistyötahoille ja vahvistaa yhteistyötä. Kouluttajana toimi Päivi Petrelius. Koulutukseen osallistui yhteensä 52 työntekijää sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä sivistystoimesta.

Asiakkaiden osallisuus palveluissa ja kehittämistyössä

Hanke käynnistyi osallisuuden teemalla. Yhteistyössä Veturointi-toimijoiden kanssa toteutettavalla Osallisuuden ytimessä -webinaarilla. Tilaisuuteen ilmoittautui 148 toimijaa, mutta osallistujia oli huomattavasti enemmän. Hankkeessa tehtiin kaksi videota kohtaamiseen liittyen; hyvä ja huono kohtaaminen. Lisäksi tarkastelimme, miten jokainen voi vaikuttaa omaan tapaansa kohdata ihmisiä.

Keski-Pohjanmaan osahankkeen projektiryhmässä työskenteli aktiivisesti kaksi kokemusasiiantuntijaa. Kokemusasiiantuntijoiden työpanos oli tärkeä osa kokonaisuutta mm. monialaisten mallien kehittämisessä. [Lasten vertaistukiryhmän](#) toimii vertaisohjaaja. Ryhmän aikana pyydettiin ryhmäpalautetta jokaisen kerran jälkeen. Vanhemmille ja lapsille toteutettiin ryhmätoiminnan alussa kysely ja lopuksi pyydettiin palaute. Ryhmästä koostettiin raportti, lopputulokset ja suositukset ryhmätoiminnan jatkumiseksi. Lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian pilotista saatiin asiakaspalaute, jota hyödynnettiin monialainen yhteistyö -mallien kehittämisessä.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion osahankkeen kehittämistoimia kommentoivat lastensuojelun kokemusasiiantuntijat. Kokemusasiiantuntija osallistui osahankkeen projektiryhmään. Lastensuojelun kokemusasiiantuntijat kokosivat yhdessä ajatuksia ja terveisiä toivosta sekä miten sitä voisi tukea työntekijänä. Tätä hyödynnettiin muun muassa syty-koulutuksessa.

Oulun kaupungin osahankkeen projektiryhmässä sekä työpajojen suunnittelussa oli säännöllisesti mukana kokemusasiiantuntija. Projektiryhmä kokoontui aluksi joka toinen viikko ja myöhemmin syksystä 2022 kerran kuukaudessa.

Kainuun osahankkeessa saatiin rekrytoitua kaksi kokemustoimijaa monialainen palvelutarpeen arviointi -mallin kehittämisen tueksi. Yhteistyötä tehtiin Auta lasta ry:n Veturointi-toiminnan kokemusasiiantuntijoiden kanssa; asiakasnäkökulman huomioiminen verkkosivujen päivittämisessä ja näkökulmien esiin tuominen tulevassa Kainuun alueen monialaisessa webinaarissa. Monialainen jalkautuva työparityö -mallin pilotissa kerättiin asiakaspalautetta. Pilotin kahdesta asiakastapauksesta saatiin yksi asiakaspalaute.

Lapin osahankkeessa kehitettämistyössä hyödynnettiin Veturointi-toiminnan kehittäjä- ja kokemusasiiantuntijaverkostoa. Osahankkeen kehittäjäsosiaalityöntekijä vastasi myös Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin kokemusasiiantuntijaverkoston kokouksista ja niiden toteutuksesta.

Oulunkaaren osahankkeen kehittämisryhmään kuului lastensuojelun kokemusasiiantuntija, minkä johdosta kokemusasiiantuntijan näkemykset otettiin huomioon monissa kehittämistoimissa ja esimerkiksi materiaaleissa. Lisäksi asiakkaille suunnattua jälkihuollon esitettä työstettiin toisen lastensuojelun kokemusasiiantuntijan kanssa.

Hanketyön toteuttamiseen ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät tekijät

Hankkeen aikana tehtiin havaintoja liittyen lastensuojelun kehittämiseen. Tarkastelun kohteena olivat lastensuojelun avo- ja sijaishuollon, päihde- ja mielenterveyspalvelujen ja oppilashuollon saatavuus ja laatu.

Työntekijöiden voimavarat

Sosiaalitoimen sekä hoitotyön kiire, työntekijäresurssien puuttuminen ja vaihtuminen aiheutti oman haasteensa hanketyöhön. Samanaikaisesti usean muun hankkeen tekemä työ kentällä ja tulevan hyvinvointialueen tulossa olevien muutoksien aiheuttama epätietoisuus toi sekä johdolle että työntekijöille tahtotilasta huolimatta haastetta sitoutua muuhun kuin ydintehtävään. Työntekijät olivat sitoutuneita työskentelyyn ja toivat rohkeasti esille omia ajatuksiaan sekä toiveita kehittämistyölle. Työntekijät tunnistavat muutostarpeita ja toivovat pitkäjänteistä kehittämistä sekä tukea nimenomaan asiakaspinnassa työskentelyyn myös jatkossa.

Kunnan, hyvinvointikuntayhtymän ja maakuntatason johdon sitoutuminen kehittämistyöhön

Kuntien keskeisten viranhaltijoiden kiire, työntekijäresurssien puuttumien, muu hanketyö, koronapandemia, hyvinvointialueiden valmistelu ja kuntien oma kehittämistyö haastoivat osaltaan lastensuojelun kehittämistyötä.

Lapissa alueen toimijat osallistuivat aktiivisesti kehittämistyöhön. Sivistyspalveluiden ja lastensuojelun yhteistyökäytäntöjen selkiyttäminen ja koulutus ei kyetty toteuttamaan kehittäjäkumppanin vetäytymisen ja päällekkäisten toimien myötä. Lastensuojeluhankkeen kehittämistoimia sopeutettiin muuttuneeseen tilanteeseen. Näiden syiden vuoksi kehittämistyö ei myöskään osittain edennyt suunnitellussa aikataulussa. Pääsääntöisesti tahtoa oli yhteiseen kehittämiseen.

Oulun osahankkeen Monialaisen työmallin pilotointia edisti laajasta työntekijäverkostosta koostunut projektiryhmä. Tavoitteiden saavuttamista edisti projektijohto ja Pohjoinen lastensuojelu -hankkeen muiden osahankkeiden koordinaattorit. Projektia johdettiin Oulun kaupungin lastensuojelupalveluista. Palvelupäällikkö ja lasten ja nuorten psykiatrisen työryhmän esihenkilö tukivat lastensuojelun kehittämistä ja sitoutuivat lastensuojelun ja Lanun työntekijöitä mukaan kehittämiseen.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion osahankkeen organisaatiot (17 kuntaa) olivat kaikki mukana osahankkeen kehittämistyössä. Jokaisesta oli edustaja monialaisessa projektiryhmässä ja alueelta osallistuttiin laajasti hankkeen tilaisuuksiin. Johto oli myös sitoutunut hankkeen toteutukseen ja tehtyyn kehittämistyöhön.

Keski-Pohjanmaan osahankkeessa yhteistyötä tehtiin kuntien sivistystoimen kanssa vuoden 2022 aikana. Yhteistyö oli tiivistä sairaalakoulun kanssa, mutta myös sivistystoimen erityisopettajien sekä kuraattorien kanssa. Osahankkeen kehittämiskoordinaattori kontaktoi ja järjesti yhteistyössä sivistystoimen kahden hanketyöntekijän kanssa yhteisen koulutuksen 1.9.2022. Päivään osallistui noin 100 ammattilaista.

Oulunkaaren osahankkeessa tehtiin yhteistyötä laajasti alueen eri toimijoiden kanssa mukaan lukien hyvinvointialueen valmisteluun liittyvät toimijat. Sitoutuminen vaihteli alue- ja aihekohtaisesti. Ne toimijat, joiden kanssa sovittiin hankeaikana selkeästi yhteiset tavoitteet ja keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi, osoittivat myös omalla toiminnallaan sitoutumisensa yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhteistyö Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman ja muiden keskeisten hankkeiden ja toimijoiden kanssa

Yhteistyö Pohjois-Suomen tulevaisuuden sotekeskus-ohjelman kanssa:

- Lapin Tulevaisuuden Sote-keskus -hankkeen kanssa yhteistyö on ollut viikoittaista, tavoitteena on ollut kehittämistoimien sekä yhdyspintojen tarkastelu ja yhteensovittaminen
- Pohjois-Pohjanmaan Tulevaisuuden Sote-keskus -hankkeen kanssa
- Kainuun Tulevaisuuden Sote-keskus -hankkeen kanssa
- Keski-Pohjanmaan Tulevaisuuden Sote-keskus -hankkeen kanssa
- Pohjois-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskuksen eri hankkeiden ja toimijoiden kanssa

Yhteistyö ja yhteiskehittäminen muiden hankkeiden kanssa

- VIP -verkosto ja Vaatu-toimijat
- Mukana elämässä - Itsemurhien ehkäisy Kainuussa
- Kainuun rakenneuudistus vv. 2020–2021 - alueellisen valmistelun tukena (KaRa)
- Lapsen tuen malli Kainuuseen (varhaiskasvatus)
- Lapsen tuen malli Kainuussa -TOKI-hanke (perusopetus)
- Kestävän kasvun Kainuu
- Saamalaiskäräjät; Saamen kulttuurin huomioiva tukiperhevalmennus
- Hyvän mielen kunta
- Barnahus-hanke
- Kokkolan ensi- ja turvakoti
- Sininauhaliitto
- Ehjä ry
- OT-keskus

- STM:n hallinnoivat Monialaisia lastensuojelun palveluita kehittävät hankkeet
- Kansallinen lastensuojelun kehittäjien verkosto
- Mieli ry

Arvio hankkeen tavoitteiden saavuttamisesta, pitkäjänteisestä vaikuttavuudesta, keskeisistä opituista asioista, havaituista hyvistä toimintakäytännöistä sekä tarvittavasta jatkokehittämisestä

Tavoitteiden saavuttaminen ja vaikuttavuus

Hankkeen yhteisillä tavoitteilla pyrittiin turvaamaan toimivien monialaisten yhteistyön toteutuminen. Kehittämistyön teoreettinen pohja rakentui systeemiseen viitekehykseen ja teoriaan. Keskeisenä toimenpiteenä oli monialaisen yhteistyön vahvistaminen palveluiden välillä. Systeemisen ajattelun ja työotteen lisäksi alueilla hyödynnettiin jo olemassa olevia malleja ja verkostoja.

Hankkeessa saavutettiin kehittämistyölle asetetut tavoitteet. Monialaisten prosessien suunnittelu ja toteutus konkretisoituivat koordinaattorien, projektiryhmien, alueen toimijoiden yhteisen kehittämisen ja alueellisen/osahankekohtaisen toteuttamissuunnitelman avulla. Tavoitteiden saavuttaminen edellytti palveluiden johdon sitoutumisen lisäksi uudenlaista monialaista verkostojen ja palveluketjujen yhteensovittamista sekä rakenteita, jotka ovat kaikkien tiedossa ja hyödynnettävissä.

Monialaisen yhteistyön juurtuminen vaatii pitkäjänteistä työtä tulevien hyvinvointialueiden hanketyöntekijöiltä, palveluiden johdolta, lähiesimiehiltä ja työntekijöiltä. Lastensuojelun kehittäminen Pohjois-Suomessa 20–22 -hankkeen päättyessä tiedotettiin lähijohtoa ja henkilöstöä kehittämistyön tuloksista ja toimenpiteistä. Kehittämistyö jatkuu hyvinvointialueilla.

Moniammatillinen työ vaatii uudenlaista asemoitumista ja irtautumista totutuista rutiineista. Muutos ei tapahdu hetkessä, vaan se vie aikaa. Etenkin silloin, kun työmäärä on suuri tai on pitkään työskennelty samalla toimintatavoilla ja prosesseilla. Jo nyt hankealueilla on laadukasta monialaista yhteistyötä ja se on vahvistunut hankkeen kehittämistyön aikana. Samoin toteutetut kehittämistoimenpiteet ovat mahdollistaneet tiedon vahvistumista ja vuoropuhelua, joka tukee monialaisen yhteistyön vahvistumista.

Keskeiset opitut asiat ja havainnot

Lastensuojelun kehittäminen on haastavaa työntekijöiden asiakastyön asettamien paineiden vuoksi. Sosiaalityöntekijöille ja terveydenhuollon työntekijöille tulisi varmistaa riittävä aika työn kehittämiseen osana omaa työtä. Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuutta ei hillitse se, ettei kiireestä ja työpaineesta johtuen kehittämiselle jää aikaa. Kehittämiseen tulee järjestää säännöllinen aika ja varmistaa työnjohdollisesti lastensuojelun sitoutuminen työn kehittämiseen. Tämä vaatii hyvinvointialueilta yhteistä tahtotilaa yhteensovittaen lastensuojelu muihin vaativiin palveluihin. Lastensuojelun asiakkaiden, erityisesti vaativiin, sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöskentelyä edellyttävissä tilanteissa, tarpeisiin tulee vastata ilman jonoja ja lähetteitä.

Monialaisen yhteistyön vahvistaminen on aloitettu palveluiden yhdyspinnoilla, mutta työtä tulee jatkaa. Esimerkiksi perusopetuksen ja sijaishuollon välistä yhteistyötä tulisi kehittää. Tärkeää on lisätä tietämystä ja tuntemusta toisen työstä molemmin puolin. Yhteistyön tulee konkreettisen yhteistyön tiivistymisenä, jotta toimijat tulevat puolin ja toisin tutuiksi. Myös lastensuojelun ja psykiatrian yhdyspintatyöskentelyn kehittämisen tulisi jatkua valtakunnallisesti. Lastensuojelussa koetaan haasteeksi kaikkein vakavasti oireilevat nuoret, mm. väkivalta, joille ei ole mahdollista saada psykiatrasta hoitoa.

Monialaisesta yhteistyöstä on hyviä kokemuksia. Alueilla on yhteinen näkemys sen tarpeesta ja hyödystä asiakkaille. Palveluiden toimijoilla onkin laajasti yhteinen tahtotila monialaiseen tekemiseen. Myös systeeminen viitekehys ja toimintamalli ovat juurtumassa monialaisten palveluiden toimintamalliksi. Muutos nähdään mahdollisuutena, sillä hyvinvointialueille siirtyminen avaa tilaa tehdä asioita uudella tavalla.

Hankealueella oli kiinnostusta ja halua saada käyttöön uusia toimintamalleja, esim. systeeminen työote, LP-työ. Alueilla on kiinnostusta oman osaamisen kehittämiseen. Yhteistyöhön ryhdytään aidosti ja tavoitteena systeemistä toimintaa pidetään positiivisena ja voimavaratekijänä, työntekijät ovat innostuneita. Lastensuojelun yksintyöskentelystä ja yksinäisestä vastuusta liikutaan kohti systeemistä työotetta.

Työntekijöiden motivaatio kehittää monialaista yhteistyötä, omaa työtään ja osaamistaan on vahvistunut. Alueilla on paljon toimivia käytäntöjä ja hyvää yhteiskehittämistä. Työntekijät ovat sitoutuneita muutokseen ja osalla alueista tiimihenki näyttäytyy vahvana. Monialaiseen yhteistyöhön liittyviä muutoksen tarpeita on tunnistettu ja tunnustettu, alueilla lähdetty yhdessä henkilöstön ja johdon toimesta ratkaisemaan haasteita.

Jatkokehittäminen

Systeemisyyys tarjoaa konsultaatio- ja toimintakäytäntöjä selkeyttämään tilanteita, jotka auttavat lasten tuen tarpeen tunnistamisessa ja työskentelyssä.

- Monialaisten työskentelymallien käyttöönoton ja osaamisen vahvistaminen
- Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tuen, mentoroinnin ja perehdyttämisen tarpeiden tunnistaminen ja siihen kytkeytyvän perehdyttämisen ja mentorointiohjelman suunnittelu
- Monialaisen asiantuntijuuden turvaaminen kanssa sekä kulttuurin huomioon tukiperhe - valmennuksen ja työskentelymallin kehittäminen
- Systeemisyyden tulee nähdä laajemmassa kontekstissa "kaikkien yhteisenä" ajattelu- ja työotteena, eikä vain lastensuojelun toimintamallina tai kokouskäytäntönä --> Sytystä puhuttaessa on tärkeää kirkastaa, mitä sillä tarkoitetaan, jotta vältetään väärinymmärryksiä ja pystytään yhteisesti hahmottamaan esimerkiksi nykytilaa tai yhteisiä suunnitelmia.
- Systeemisen vahvistamiseksi olisi turvattava rakenteelliset ratkaisut, esimerkiksi ohjausryhmä, työnohjaus, konsultaatiotuki. Alueelliset yhteiset suunnitelmat ja koordinointi. Huomioitava kaikki eri sektorit (sivi-sote), esimerkiksi syty liimana perhekeskuksessa.
- Systeeminen ajattelu ja työote tukee vaikuttavaa monialaista yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuden rakentaa yhteistä ymmärrystä eri tahojen välillä, minkä vuoksi monialaisesti toteutettuja koulutuksia ja muita tilaisuuksia olisi tärkeää järjestää myös jatkossa.
- Työpaja-tyyppinen prosessinomaisen tuen systeemisen työotteen vahvistamiseksi tulee jatkua ja laajentua eri työyhteisöihin. Erityisen tärkeää tämä olisi hyvinvointialueille siirryttäessä turvallisen jatkumon edistämiseksi. mm. monialaisten työpajojen toteuttaminen mm. koulun ja sosiaalihuollon yhteisinä työpajoina monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi ja yhteisten keskustelun tukemiseksi.

Vaikuttavan monialaisen yhteistyön edistämiseksi tarvitaan yhteistä aikaa, ymmärrystä ja ajattelutapaa (ei vain tiedonvaihtoa tai toiselle lähettämistä). Mallit ja prosessit eivät sinänsä tuo muutosta, jos ajattelutapa ei muutu.

- Työntekijöiden oman tehtävän ja roolin syvempi tunteminen sekä osaamisen tukeminen (erityisesti lainsäädäntö ja lapsen kohtaamisen taidot) tärkeää. Jos työntekijä ei hallitse omaa työtehtäväänsä ja esimerkiksi siihen liittyvää vastuuta sekä mahdollisuuksia, se heijastuu väistämättä yhteistyön tekemiseen. (mm. vallan ja kontrollin vääränlainen käyttö)
- Toimita palvelukeskeistä, eikä tunnista esimerkiksi sosiaalityön ja ylipäättään oman ammatillisuuden merkitystä (lastensuojelu keskittyy liiaksi palvelun myöntämiseen paikoin jopa automaatiolla). Asiakasmitoitus tai palveluprosessit/polut ei tuo suoraan muutosta vaikuttavuuteen tai työtapoihin, jos ajattelutapa ei muutu.
- Esihenkilöiden ja johtamisen rooli noussut keskeisesti esille eri kehittämistoimien aikana.
- Ei kaivata uusia "kikkoja" - Olennaista perusasioiden vahvistaminen ja jalostaminen, turvallisuuden tunne ja luottamus.
- Monialaisen työn toteutumisesta vaaditaan työntekijöiden yhteistä keskustelua sekä heille mahdollistettua tilaa yhteiseen keskusteluun.